

Verhoging pensioenrichtleeftijd: of bezuiniging?

Per 1 januari 2018 is de pensioenrichtleeftijd verhoogd naar 68 jaar. Een dergelijke verhoging heeft nogal wat gevolgen, met name voor mensen met zware beroepen. Kok, Lammers, Ter Weel en Van Soest lichten in hun artikel 'Vroegpensioenregeling voor zware beroepen' toe op welke wijze de last voor deze mensen kan worden verlicht. Daarnaast zorgt een verhoging van de pensioenrichtleeftijd ook voor administratieve complicaties. Is het wenselijk om in de administratie twee aanspraken met verschillende pensioenleeftijden te blijven hanteren? Kan de oude aanspraak worden omgezet naar een nieuwe aanspraak op basis van de verhoogde pensioenleeftijd? En kan dan de verhouding tussen ouderdoms- en nabestaandenpensioen 100:70 blijven? Die vragen stonden centraal in de Sabic-zaak van 8 november 2017, waarover Corine Hoekstra in dit nummer haar licht laat schijnen.

Per 1 januari 2015 ging de pensioenrichtleeftijd van 65 naar 67 jaar. In de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd is een mechanisme opgenomen dat bij een stijging van de levensverwachting de pensioenleeftijd automatisch meestijgt. Dit maakte dat de pensioenrichtleeftijd per 1 januari 2018 alweer omhoog ging naar 68 jaar. Eigenlijk was dat een heuglijk feit, want het betekende immers dat de levensverwachting snel stijgt. We worden dus met zijn allen veel ouder. Maar klopt dat wel? De levensverwachting wordt gebaseerd op de prognoses van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het gaat daarbij om de levensverwachting op 65-jarige leeftijd. In

2014 had een 65-jarige nog een levensverwachting van 19,92 jaar, maar in 2015 was ze gedaald tot 19,67 jaar en in 2016 weer een klein beetje gestegen, tot 19,77 jaar. Nog altijd is de levensverwachting daarmee lager dan in 2014. Maar de pensioenleeftijd zou toch stijgen conform de levensverwachting? Hoe werkt dat systeem dan precies?

In de wet is de volgende formule opgenomen: $V = (L - 18,26) - (P - 65)$. Daarbij staat V voor de verhoging van de pensioenrichtleeftijd, L voor de resterende levensverwachting op 65-jarige leeftijd in het kalenderjaar dat is gelegen tien jaar na het kalenderjaar van wijziging, en P voor de geldende pensioenrichtleeftijd. Het belangrijkste onderdeel van deze formule is $L - 18,26$. Het cijfer daarin is de resterende levensverwachting in de referentieperiode. Uit de memorie van toelichting blijkt dat die liep van 2000 tot 2009. Op de website van het CBS is terug te vinden dat de levensverwachting van een 65-jarige in 2004 18,2 jaar bedroeg.

Ik vind het opmerkelijk dat wordt uitgegaan van de levensverwachting in 2004. Waarom niet van die bij invoering van de wet? Volgens het CBS was de levensverwachting in 2013 19,61 jaar en in 2014 19,92 jaar. In die jaren was de levensverwachting dus al meer dan een jaar hoger dan in 2004. Als uitsluitend was beoogd om de pensioenleeftijd met de levensverwachting te laten meestijgen, had het voor de hand gelegen om 2013/2014 als uitgangspunt te nemen. Volgens de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel moest met de wetswijziging een besparing van 700 miljoen euro worden gerealiseerd. En waarschijnlijk is dat de reden waarom is gekozen voor de periode 2000-2009; met cijfertjes kun je immers alle kanten op.

Voor de AOW-leeftijd wordt dezelfde formule gebruikt. Daarbij staat L echter voor de resterende levensverwachting op 65-jarige leeftijd in het kalenderjaar van verhoging. Daar wordt dus niet gewerkt met de verwachte verhoging van de pensioenleeftijd over tien jaar. Verder wordt de AOW-leeftijd in stappen van drie maanden in plaats van steeds met een jaar verhoogd.

De pensioenrichtleeftijd is verhoogd op grond van het besluit van 21 september 2016. Daarin wordt verwezen naar het feit dat het CBS verwacht dat in 2028 de resterende levensverwachting van een 65-jarige 21,31 jaar is. Het gaat er dus niet om dat de pensioenleef-

Roel Veugelers
Mr. R.J.G. Veugelers is partner bij Blom Veugelers Zuiderman Advocaten

stijging levensverwachting

tijd is gestegen op basis van de levensverwachting in 2018, maar om die in 2028. Ook hier wordt opmerkelijk genoeg gekozen voor de levensverwachting over tien jaar en wordt dit in de memorie van toelichting gekoppeld aan de taakstellende besparing van 700 miljoen euro.

De levensverwachting stijgt dus niet zo snel als ik eerst dacht. In de periode van 2004 tot 2028 stijgt de levensverwachting van een 65-jarige van 18,2 jaar naar 21,31 jaar, dus met ongeveer drie jaar over een periode van 24 jaar. De levensverwachting stijgt dus wel, maar veel minder snel dan de pensioenrichtleeftijd. Die laatste stijgt vooral door bezuinigingen. Het komt er kort gezegd op neer dat er recht bestaat op een pensioen gedurende 18,26 jaar. In 2014 was de levensverwachting 19,92 jaar. De bezuiniging bestaat dus uit $19,92 - 18,26 = 1,66$ jaar. Daar bovenop wordt ook nog eens bezuinigd door uit te gaan van een levensverwachting in 2028 van 21,31 jaar. Momenteel ligt de levensverwachting waarschijnlijk rond de 20 jaar, op basis van de statistieken van het CBS. Deze bezuiniging bedraagt dus ongeveer 1,3 jaar. Als we nu eens niet waren uitgegaan van de levensverwachting in 2004, maar van die in 2014? Dan zou de formule de volgende uitkomst geven: $V = (21,31 - 19,92) - (67 - 65) = -0,61$. In die situatie zou de pensioenleeftijd per 1 januari 2018 dus niet zijn verhoogd.

Dat de pensioenrichtleeftijd meestijgt met de levensverwachting, kan ik op zich wel billijken. Maar daarbij moet ook worden gekeken naar de gezonde levensverwachting. Het CBS heeft daar in 2014 een interessant onderzoek naar gedaan. Daaruit blijkt voor 2030 een levensverwachting 'zonder fysieke beperkingen' van 65,6 jaar voor mannen en 73,8 jaar voor vrouwen. Daarnaast wordt voor dat jaar voorzien dat de levensverwachting 'in als goed ervaren gezondheid' 67,7 jaar voor mannen en 65,1 jaar voor vrouwen is. Ik denk

dat het van belang is om nader onderzoek te doen naar de relatie tussen de pensioenrichtleeftijd en de levensverwachting in goede gezondheid of zonder fysieke beperkingen. Mijns inziens moet de pensioenrichtleeftijd in elk geval lager zijn dan de levensverwachting zonder fysieke beperkingen/als goed ervaren gezondheid. Anders zullen veel 60-plussers vóór het bereiken van de pensioenleeftijd immers arbeidsongeschikt worden verklaard.

Vijftien tot twintig jaar geleden reisden actieve zestigers de wereld rond met camper, zeiljacht of rugzak. Ze kenden alle golfclubs en namen hun kleinkinderen mee naar allerlei leuke plekken. Door het afschaffen van vut, prepensioen en levensloop en het versneld verhogen van de AOW-leeftijd en de pensioenrichtleeftijd is de leeftijd waarop mensen met pensioen (kunnen) gaan, echter snel verhoogd. Degenen die vanaf 2020 zestig worden, zullen daarom tot hun zeventigste moeten doorwerken. Maar tegen die tijd zou hun gezondheid wel eens te wensen kunnen overlaten. Dan komt een bezuiniging wat mij betreft hard aan. Dan leveren we met z'n allen daadwerkelijk welvaart in. Ook wordt de kloof tussen rijk en arm daarmee verder vergroot. Degenen die het zich kunnen veroorloven, zullen er immers voor kiezen om toch eerder met pensioen te gaan. Voor de lage inkomens is dat echter niet weggelegd.

Als de staatsfinanciën het toestaan, valt te overwegen om de factor 18,26 in de formule enigszins te verhogen en in plaats van de geprojecteerde levensverwachting over tien jaar te kiezen voor die over vijf jaar. Als die ruimte er niet is, moet serieus worden gekeken naar mogelijkheden om de grootste pijn van deze bezuiniging te beperken. Met name deeltijdpensioen lijkt mij daarbij een interessante optie. ●